

1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından otuz yıl geçti. Bu yıkılışın ve ardından ortaya çıkan sosyalizm sonrası kapitalizmin nedenleri üzerine Türkçede yeni sayılabilecek yapıtlar üreilmeye başladı. İnceledikleri alanlar farklı bile olsa bu yapıtların ortak noktası, Marksist teori doğrudur ama pratik yanlıştır. Pratik teorinin yaratıcı uygulanamamasından kaynaklanmıştır yaklaşımıdır.

Bu açık bir kendini savunma içgüdüsüdür. Nietzsche'nin "Bir kafa ne kadar doğruya dayanabilir?" sözünün somutlaşmış halidir.

Marksist sosyalizmin güçlü bir kapitalist sistemin varlığı koşullarında sonuçta kapitalizme gideceği gerçeğini çok sayıda kafa henüz kaldıramıyor. Yine de genel geçer sözler yerine konunun incelenmeye başlaması iyidir. Burada incelenecek olan tarihtir ve özellikle de sosyalist ülkeler tarihidir. ABD Komünist Partisi gibi dünya komünist hareketinde dikkate değer önemi olmamış bir partinin tarihi ve dönüşümü değildir. Bunun incelenmesine de itirazım yok ama esas incelenmesi gereken bu değildir.

SBKP'nin tarihini, bu partiyle en yakın ilişkisi olan iki ülkenin –Demokratik Almanya Cumhuriyeti ve Bulgaristan'- tarihlerini incellerseniz, farklı sonuçlara varırsınız. Sosyalizmin Kızıl Ordu aracılığıyla getirildiği DAC'de bile parti SSCB'nin uzantısı değildir ve bu konuda Ulbricht ile Honecker arasında ciddi çekişme yaşanmıştır.

1960'lı yıllarda bütün sosyalist ülkelerde ama özellikle DAC, Macaristan ve Çekoslovakya'da sosyalizmde önemli reformları savunan bir akım ortaya çıktı. Aralarında birlik olduğu söylenemez; birleştikleri tek nokta, bu işin böyle gitmeyeceğiydi. DAC'de İstatistik Dairesi Başkanı Fritz Behrens, "Böyle gidersek 25 yıl sonra çökeceğiz" demişti ve tarihi yaklaşık olarak bilmişti.

Che Guevara bu akımın içindedir, diğerleriyle anlaşamaz ama ciddi reformlar yapılmasından yanadır.

Asıl incelenmesi ve sonuçlar çıkarılması gereken bu tarihtir.

Polonya ve Çin tarihlerinin de ek olarak incelenmesi gerektiğini eklemeliyim.

Kısa bir pratikten büyük teorik sonuçlar çıkarılamaz ama SSCB'de 74 Avrupa ülkelerinde 44 yıllık sosyalizm tarihi sonuçlar çıkarmak için yeterince uzundur. Uzun bir pratik önemli yanlışlarla dolu olunca, bu pratiğin dayandığı teori doğru olamaz.

“Teori uygulanmadı, bunun için yanlış yapıldı” saptaması Marksistlere özgü değildir. Aynısını İslamcılar da yapıyor. İslamda işlerine gelmeyen akıma “Bu İslamiyet değil” diyorlar, İslamiyetin 1400 yıllık tarihinde bozulduğunu savunuyorlar, İslamiyet gerçekten uygulanmadığı için bu bozulmanın ortaya çıktığını söylüyorlar.

Anlayış bakımından İslamcılarla Marksistler arasında fark yoktur. İslamcılar çare olarak ilk kaynağa ya da Kuran'a dönmeyi savunurlar, Marksistler de Marx'a dönmeyi...

İsimleri dikkate almadan anlayışa bakarsanız tümüyle aynıdır.

Her ikisinde de ortak olan belirleyici nokta yaşanan büyük tarihi dikkate almamaktır ya da bu tarihi “döneklik”, “kötü niyet” vb. ile açıklamaktır.

Bu tümüyle idealist bir bakış açısidir.

1989 Berlin Duvarı'nda (2005) DAC tarihini ve bu bağlamda reel sosyalizmin genel tarihini inceledim.

2008 yılında Almanca bir kitabım yayımlandı: **Transformation in Bulgarien – Vom Sozialismus zum Kapitalismus.**

Bu kitap 2005

yılında Goethe Üniversitesi politik bilim bölümünü bitirirken yazdığım diploma tezidir.

Bulgaristan'da sosyalizmden kapitalizme geçişi ayrıntılı olarak inceler.

40 Yıl Sonra TDAS'ın (2015) bir bölümü sosyalist ülkelerde burjuvazinin komünist partilerinden ortaya çıkması ve bunun nedenlerinin incelenmesine ayrılmıştır.

Geleceğe Dönüş'te (2016) marksist sosyalizmde değiştirilmesi gerekenlerin ne olduğu üzerinde durdum.

Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat'ta (2017) 1960'lı yıllarda Che'nin de özgün bir bileşeni olduğu sosyalist ülkelerdeki değişim amaçlı hareket üzerinde durdum.

20. yüzyılda sosyalizmin ya da marksizm leninizmin iktidar tarihinde yaşanan büyük başarıların sonundaki büyük fiyaskoyu incelemeye, bu iktidar tarihinin hemen öncesinden başlamakta yarar bulunuyor.

1914'te Birinci Dünya Savaşı başladığında Avrupa ülkelerindeki sosyal demokrat partilerin (o yıllarda komünist partileri bu adı taşırdı) büyük çoğunluğu, başta da en büyük parti olan Almanya SPD'si burjuvazilerini desteklediler. Almanya meclisinde savaş kredileri için yapılan oylamada –rakamı şimdi tam hatırlamıyorum- yüzde fazla SPD milletvekilinden sadece ikisi –Luxemburg ve Liebknecht- aleyhte oy kullanacaktı. Sendikalar ve diğer işçi örgütlerinin tamamı da bu karardan yanaydı.

Bunu Stalin ile, SSCB'nin politikasıyla açıklayamazsınız çünkü bunlar daha yoktu.

Aklıma 1996'da yayımlanan **Rusya'da Komünistler Ne İstiyor?** adlı kitabım geldi. Bu ince kitapta hemen bir açıklama bulmak isteğinin zamanın Rusya Komünist Partisi'ni ne tür "teorilere" sürüklediğini anlatmıştım. Parti bir dönem Maoist bile olmuştu, sonra vazgeçti. Çin'de

komünist partisi önderliğindeki kapitalizmi görselerdi, böyle bir teorinin yanına bile yaklaşmazlardı.

Mao'nun ardından yaşanan iktidar kavgasından sonra Deng Xiaoping ve ekibinin iktidara gelmesi önemle incelenmesi gereken bir süreçtir.

Bu süreçle Stalin'in ölümünün ardından yaşanan iktidar kavgası, tasfiyeler ve Kruşçev ve ekibinin parti yönetimine gelmesi sürecinin neresi Çin'dekine benzer, neresi benzemez?

Sosyalizmin iktidar tarihinin incelenmesi bunların incelenmesi demektir.

Stalin'in sonuçta Lenin'in sosyalizmin geleceğiyle ilgili öngörülerini uyguladığını çok sayıda alıntıyla destekleyen Michael Brie'nin **Lenin** adlı Almanca kitabını özellikle öneririm. Stalin'i savunan ya da karşı çıkan Lenin konusunda susamaz; ikisi farklıdır ama bu fark yakın bağlılığı ortadan kaldırmıyor.

Sonuçta durum 10-15 yıl öncesinden iyidir, sosyalizmin tarihiyle ilgili incelemeler başlamıştır. ABD Komünist Partisi tarihi DAC'deki iktidar partisi SED'nin tarihi yanında bir şey sayılmaz ama olsun...

Bunun arkası bir şekilde gelecektir...